

AI – Algorytmy Iluzji

Nie ma jednej „sztucznej inteligencji”. Pod tą nazwą kryją się różnorodne systemy oparte na pracy algorytmów, tj. uczenie maszynowe, przetwarzanie języków naturalnych, systemy eksperckie czy widzenie komputerowe, które automatyzują operacje wykrywania, rozpoznawania, klasyfikacji, prognozowania, analizy i generowania danych.

Przełomem w zbiorowej świadomości, a jednocześnie kolejnym rozdziałem w bogatej historii AI, było wprowadzenie na rynek generatywnego chatbota GPT-3.5 w 2022 roku, który w pięć dni zdobył ponad milion użytkowników i użytkowniczek.

Dzieje sztucznej inteligencji są jednak dłuższe niż historia wielkich modeli językowych, a za jej patronów uchodzą m.in. Ada Lovelace i Alan Turing, których losy przywołujemy na wystawie. Dzisiaj sztuczna inteligencja jest tematem licznych debat społecznych, naukowych i artystycznych wzmacniających skrajne narracje, w których optymistyczne wizje mierzą się z siłą pesymistycznych wyobrażeń.

Choć systemy AI są obecnie powszechnie dostępne i szeroko wykorzystywane, nie zawsze towarzyszy temu zrozumienie, jak działają, jak powstają oraz czym właściwie są. W tym sensie sztuczna inteligencja zdaje się funkcjonować w zbiorowej wyobraźni niczym kapelusz iluzjonisty. Do nieprzeniknionego czarnego cylindra – aplikacji lub programu – wrzucamy kilka składników: komend, promptów, by po chwili ujrzeć całkiem realnego „białego królika” lub odpowiedź na skrywane nawet przed bliskimi pytanie. Dlatego właśnie mówimy o „czarnej skrzynce technologii” – nieprzejrzystej dla ludzkiego wzroku i poznania. Tymczasem za uwodzącą nasze zmysły iluzją, skrywają się mniej lub bardziej skomplikowane instrukcje – algorytmy.

Na wystawie „AI – Algorytmy Iluzji”, pragniemy zajrzeć do wnętrza tej skrzynki i obnażyć iluzje cyfrowego świata za pomocą sztuki współczesnej. Chcemy skłonić do przemyślenia społecznych, politycznych, ekonomicznych oraz środowiskowych kontekstów wprowadzania AI do najróżniejszych obszarów naszego życia: edukacji, biznesu, pracy, w końcu i samej sztuki. Tytułowe iluzje rozumiemy jako mniej lub bardziej ukryte działanie technologii oraz narosłe wokół niej narracje, produkowane przez przemysł i nadzorowane przez władze.

Na wystawie nie skupiamy się na sztucznej inteligencji jako technologii samej w sobie, która zdumiewa i uwodzi. Wystawa poświęcona jest krytycznej refleksji nad AI jako fenomenem kulturowym i częścią większego społecznego porządku.

Uważne spojrzenie w głąb „czarnej skrzynki” ujawnia chaotyczny splot kabli, drutów i czipów zainstalowanych przez człowieka i służących mu w konkretnych celach. Pozwala to nam zaprezentować AI nie tylko jako zdematerializowaną technologię, ale także jako materialną infrastrukturę, na którą składają się podmorskie kable, wydobywane z Ziemi minerały, systemy transmisji czy centra danych. Jak pisze Kate Crawford w „Atlasie sztucznej inteligencji. Władza, pieniądze i środowisko naturalne”, sztuczna inteligencja nie jest ani sztuczna, ani inteligentna, nie jest ani abstrakcyjna, ani samodzielna. „Jest raczej ucieleśniona i materialna, wytwarzana z zasobów naturalnych, paliwa, pracy ludzkiej, infrastruktury, logistyki, historii, klasyfikacji. Stanowi jednocześnie część społeczno-politycznego porządku, w którym funkcjonujemy.

Co jednak oznacza bycie człowiekiem w świecie rozwijających się sztucznych inteligencji? Jakie są koszty środowiskowe ich rozwoju? Co i jak widzą algorytmy i czy można im ufać? W końcu jak AI wpływa na sztukę i jej odbiór?

Na wystawie szukamy odpowiedzi na tak postawione pytania, korzystając ze spojrzenia artystów i artystek zaangażowanych, krytycznych, nierzadko będących również badaczami i badaczkami, teoretykami i teoretyczkami mediów. Razem z nimi obnażamy technologiczne iluzje i demitologizujemy sztuczną inteligencję.

Mamy nadzieję, że wejście do świata algorytmów iluzji wznieci ciekawość i otworzy chęć własnych poszukiwań i konfrontacji z technologicznie zdominowaną przyszłością. Prezentowane na wystawie prace prowadzą przez tropy dominujące w aktualnej dyskusji o AI, które porządkują pojawiające się na wystawie hasła, takie jak: „władza”, „wysiętek”, „wiedza”, „więzi” i „wyobrażenia”. Towarzyszące im „kapsuły czasu” gromadzą materiały, które pokazują silne powiązanie przeszłości z teraźniejszością, umieszczając obecnie zachodzące procesy w szerszej perspektywie historycznej. W ten sposób wskazujemy główne treści ekspozycji, w centrum których stoją pytania nie tylko o technologie, ale o nas samych, naszą ludzką kondycję w świecie złożonych ekologii.

Zapraszamy w podróż od sztuczki do sztuki AI w wielu jej odsłonach. Skoro bowiem od dawna jesteśmy globalnie i technologicznie po(d)łączeni, spróbujmy dowiedzieć się czegoś o samej naturze tych po(d)łączeń.

Tekst łatwy do czytania

Wystawa opowiada o sztucznej inteligencji.

Sztuczna inteligencja to program komputerowy.

Rzadko myślimy o komputerach. Często nie wiemy, jak komputery pracują. Nie wiemy, kto pisze programy komputerowe.

Często nie rozumiemy komputerów.

Sztuczna inteligencja to program komputerowy. Można zadać pytania sztucznej inteligencji.

Sztuczna inteligencja na nie odpowie.

Na wystawie chcemy zadać kilka pytań.

Czy można ufać komputerom?

Czy boimy się sztucznej inteligencji?

Jak programy komputerowe zmieniają nasze życie?